Wenche Blomberg

Tidligere forsker ved Universitetet i Oslo

Historieskriving

Å skrive egen historie er en risiko-sport. Uansett bransje.

Tidsskriftet *History of Psychiatry* begynte å komme ut for snart 20 år siden og varslet en ny kritisk tilnærming til psykiatriens fremvekst og utvikling. I et tidlig nummer ga den skotsk-amerikanske sosiologen og psykiatrihistorikeren Andrew Scull et sam-mendrag av tradisjonell historieskriving på området, som han hevdet var preget av de pensjonerte asyldirektørers behov for å skjønnmale fortiden og rettferdiggjøre virksomheten i samtiden, og det uten å beherske historiefagets grunnleggende kanoniske regler.

Slik historieskriving, ofte i form av jubileumsskrifter, er en sjanger hvor et ofte forekommende trekk er traderingen av myter. Forfatterne bygger på hverandre og begir seg sjelden ut på egne arkivstudier. Man ramser opp kongerekken på institu-sjonene og regner det for historieskriving. Blant disse amatørerne er det liten plass for refleksjon over fagets sosiale rolle eller politiske og kulturelle implikasjoner i ulike tidsavsnitt. Hovedsaken synes ofte å være å sementere den viktigste myten av alle: at fortidens mørke blir avløst av det medi-sinske lys, et lys som stadig skinner.

Men det er ikke bare seniorenens jubileumsskrifter som preges av slike tilnær-mingsmåter. Psykiatere kan også skrive halv- og heltykke historiebøker på den måten. Jeg har aldri holdt opp å undre meg over den sprekkefrie selvtiliten som lyser av slike verk. Hvordan kan det ha seg at medi-sinere, med sitt ståsted i naturvitenskapene, så ubeskjeden kaster seg ut på humanistiske eller samfunnsvitenskapelige fagfelt uten

å skjønnle metodene – Sculls «kanoniske regler» – som gjelder der. I sin velkjente metodebok for historiestudenter advarer Knut Kjelstadli mot en ubevisst holdning hos den som produserer historie: «...dersom historiografien begrenser seg til en beskri-velse av hvordan det var før, kan den i verste fall bli en slags hoffpoesi, der histo-riografiske skalder besynger fagets fyrster.»

Psykiaternes egne historieskrivere har i liten grad klart å sette opp fruktbare pro-blemstillinger og stille de utfordrende spørsmålene. Fremfor alt har de ikke stilt de virkelig *ekle*: Er disse atferdsfenomenene i første rekke bare *medisin*? Hvordan kan det ha seg at én yrkesgruppe skaffet seg monopol på all galehåndtering? Ville det ha gått så mye verre om dette var forblitt hos teologer, filosofer og fortidens praktikere? Tvert om er plasseringen innenfor medi-sinen et underliggende premiss hele veien, like udiskutabelt som at solen går opp og ned. Forskningsarbeider som hviler på andre premisser kan enten være ukjente eller bli bevisst usynliggjort ved uetisk trik-sing med kilder, slik jeg selv har opplevd. I alle andre sammenhenger ville dette kalles forskningsjuks. En velbrukt hersketeknikk er det uansett.

Jeg er kriminolog og ikke historiker. Men jeg har arbeidet med historiske temaer innenfor mitt eget fag, og jo lenger jeg har holdt på, desto større ydmykhet tvinges man til overfor alt man ikke kan. Den tanken har også slått meg at kriminologien – også et fag det tidvis har stått strid om – ikke bør sette seg fore å skrive sin egen his-torie, men overlate det til noen som kan se fenomenet utenfra og vurdere det i forhold til det samfunnet det vokste frem i og de ulike profesjonsinteressers innflytelse.

Fra den siste tidens eksempler på amatør-messig fremstilling finner jeg en bok som etter hva jeg kan se av anmeldelser som ligger på nettet, har fått til dels hard med-fart. Men forfatteren selv vurderer den slik: «...*de omfattende dokumentene jeg har fått anledning til å gjennomgå, som del av en meget grundig research. Den omfatter NNs sykejournal, med kilovis av saksmateriale, samt gjennomgang av NNs privatarkiv, selvsagt med familiens godkjenning. Fami-lien har for øvrig godkjent alt som berører dem i boken, og har uttrykt tilfredshet med at en veldokumentert og balansert framstil-ling endelig har sett dagens lys...*»

Man tror knapt sine egne øyne. Ingen histo-riker ville våget å innta en slik ubeskjeden posisjon og demonstrert en onnipotens som dette. «Forhøyet selvfølelse» var ellers i tidligere tider et tegn på langt fremskreden galskap.

Det ser ut til å være et fellesmenneskelig trekk at vi blir mer interessert i fortiden desto eldre vi blir. Så til dem som har tenkt å begynne å grave i eget fags historie eller som har tenkt å fortsette med det, selv om de kanskje like gjerne kunne begynne å snekre fuglekasser på sine gamle dager slik jeg selv gjør, kan jeg bare hjertelig anbefale Knut Kjelstadlis bok om historisk metode og historieskriving (1). Der er det mye å lære og mye god underholdning. Veldig bra å jekke seg ned på.

Litteratur

1. Knut Kjelstadli. Fortida er ikke lenger hva den var. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, 1999.

I neste nummer:

- Aspergers syndrom
- Seniorpolitikk
- Rusmiddeltesting av urin
- Søvn og psykisk sykdom
- Amyotrofisk lateral sklerose
- Autismeforskning